

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrto leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrto leta 3 gold. 25 kr. a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne peti vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska. 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. — Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229

Ideja vseslovanstva

dela Poljakom, ali bolj prav, poljskim emigrantom, onim pustolovcem, katere je že Nemec H. Heine po zaslugi karakteriziral, posebno od zadnje nemško-francoske vojne, sive lase. Dovršeno italijansko, dovršeno nemško zedinjenje, stritje onega chauvinisma, ki je namene teh polfrancoskih poljskih pustolovcev podpiral, — odprlo je mnogim, posebno ruskim Poljakom oči, da so se približali za nje edino rešilnemu Slovanstvu. Mnogo se jih je javno izreklo za zblizenje z Rusi, mnogo emigrantov je k spoznanju prišlo in pustivši svoje vetrogonstvo vrnilo se so (posebno vsled prizadevanj generala Levaševa) v Rusijo nazaj in hočejo za bodočnost narodovo koristnejše delati. Spoznavajo, da ideja narodnosti, ideja skupnosti, ki je Nemcem dala tako prevladanje, ki je raztrganim Italijanom dala veliko državo — tudi pri Slovanih ne da se za večno izključevati, da mora tudi pri teh do te ali one veljave priti.

Ta prikazen je tedaj strašno vznemirila one poljske pustolovce, kateri brez zarot in brez poljsko-fevdalnih sanjarij živeti ne morejo. Zato so ti emigranti v Parizu sklenili s 1200 franki rešiti sebe in poljsko sanjarstvo. Razpisujejo nagrado v omenjeni svoti za tistega učenjaka, ki jim bode dokazal, da je slovansko edinstvo za Poljake pogubljivo, da imajo Poljaki več latino-germanskega duha nego slovanskega, da je ideja narodnosti škodljiva, da je slovansko edinstvo nemogoče. Kakor vsi smešni „legitimni pretendenti“ kacega kraljevskega prestola bijejo duhu časa v lice, in se kakor klošči drže svojih plesnjevih „pravie“, katere so pa vselej krivice narodom bile, tako tudi poljski žljahtiči in višja hierarhija z njimi. Na čelu teh protislovanskih sanjačev stoji grof Czartoryski, večni pretendent poljske kraljevske krone, kateri je tudi teh bornih 1200 frankov nagrade razpisal, da bi tok slovanske osode zaobrnil na svojo fevdalno vodo.

Brez dvombe se bode našel kak poljski modrijan, ki bode za Czartoryskega 1200 srebrnjakov res „dokazal“, da so Poljaki bolj v rodu Latino-

Germanom, vzemimo: Furlancem in Škandinavom, nego Slovanom. Ako poljskim piscem, kakor so žid Dubinski, kateri je srečno iznašel, da so Rusi Mongoli in Tatarji, da torej nemajo pravice prvi Slovani biti, ne pojde, — priskoči jim kak Karel Blind ali kak drug nemški doktrinar, in ti moške dokažejo vse, kar kdo hoče.

Vsa ta dokazovanja bodo pa Slovanstvo Rusov in — Poljakov, kakor tudi končno zmago pravičnih in naravnih zahtev vsega Slovanstva tako malo ustavila ali ovrgla, kakor niso zedinjenja Nemštva mogli ubraniti kupljeni „velikonomški“ hanoveranski in južnonemški profesorji s svojimi učenimi knjigami in dokazili, da Prus nij Nemec, nego slovano-germanski bastard.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 11. maja. [Izv. dop.] Naši državni poslanci so sedaj vsi odpotovali v dunajsko lesenjačo. Simpatije njih sorodnikov jih na tem potu ne spremljajo. Vesela jih bode menda samo vlada, ker dobi zastopstvo enega naroda več. Upamo, da ne bodo naši državni poslanci v državnem zboru samo sedeli in vstajali, nego da bodo kolikor toliko vlado nadlegovali z interpelacijami, za katere jim gradiva menda ne manjka.

Pri nas bode menda sedaj ostalo, kar se deželnega prvosednika tiče, vse pri starem. Gospod Wurzbach se sicer proti svojim uradnikom pri vsaki priliki izjavlja, da pričakuje zmirom svoj odpust. Ali do sedaj ga še nij dobil, in ga menda tudi toliko časa še ne dobi, da bode vlada kako „energično akcijo“ na Kranjskem za „potrebno“ spoznala. Sedaj pa ostane vse v miru, kajti ministerstvo je tudi poročilo na deželno vlado, da nij treba delati za to nobenih priprav, da bi se na mesto dr. Zarnika, ki je mandat državnega poslanca „izgubil“, volil iz kurije kmetiskih občin poslanec neposredno v državni zbor. Tedaj bode čra mirnosti vladala na vseh krajih, ako se gospod minister Stremayr morebiti ne spravi na pičico slovanske ravnopravnosti, na utrakvi-

zem v šoli, ali pa začne naše narodne profesorje predstavljati na nemške gimnazije.

Ker ravno govorimo o vladi, moramo priobčiti občno željo prebivalcev Kranjske, da vlada, ki je prejela več kot 15.000 fl. za razdelitev med stradajoče na Notranjskem in Dolenjskem, položi račun, kako je obrnila ali razdelila denar. Ako je opraviništvo „Slovenskega Naroda“ in uredništvo „Danice“ na tanko poročalo, kako se je obrnil denar, zakaj bi pri največjem znesku isto ne storila vlada? Pričakujemo tedaj, da v tej zadevi kmalu kaj gotovega izvemo! —

Ljubljanski nemčurji porablajo čas, v katerem jim nij mogoče sklepati resolucij in protestov, da ugibajo, kako bi na noge spravili slovensko-pruski list „Fraj Kranec“, kar hočejo vsaj do istega časa dogotoviti, ko se „Slovenski Narod“ preseli v Ljubljano. (To nam bode konkurent!! Uredn.) Urednika so v osebi nekega rektorja Kleinmayrjeve tiskarnice menda že našli, ali mož bi morebiti za silo popravljal tiskarne pogrške „Fraj Kranca“, politične zmožnosti nema. Tedaj smola, kamor se nemčurji denejo!

Iz Gorice, 12. maja [Izv. dop.] Tiskovna svoboda se pri nas začneja. Zadnja številka (19., od 11. maja) naše vrle „Soče“ je bila konfiscirana; govori se, da jo je ta osoda zadela zavoljo dopisa „iz Prage“. Tukajšnega lahonskega lista „Isonzo“ je bilo že več števk zaporedoma konfisciranih.

O slovenski „slogi“ bi utegnil tudi od tukaj poročati. Nekateri gospodje snujejo baje tu novo politično društvo in nameravajo še en slovensk časopis ustanoviti. Ker nas je dosti, da delamo in moremo, zakaj bi se ne postavljali, to se vé!! Škofijski cirkulare kroži baje že po Goriškem, in iz tega se ima izviti „sloga“ in enotno delovanje za Slovence — na čelu menda oče „Domovine“ Marušič; — to vse pové!

Iz Trsta, 10. maja (Izv. dop.) Rojanska čitalnica se že zdaj tri tedne bori za ravnopravnost slovenščine proti lahonsizmu tržaškega mestnega magistrata. Mestno staršinstvo je čitalnici nam-

Listek.

Pisma iz Češkega.

Spisal Fr. Firbas.

I.

Od virov Veltave do zlate Prage.

(Dalje.)

Pri Višebrodu neha do tu po strugi ležeče kámenje ter je dalje Veltava tako globoka, da plavajo celo smreke, v šajke ali plavi zvezane, ali drva na plavéh po njej. Vozimo se tedaj s tako plavjo proti Rožemberku. Vožnja je krasna, posebno razgled je prelep, da bi nam bilo žal za zamujeni čas. Ako pak obtičimo zaradi krivega veslanja kje na kakem predebelem kámenju, ki še nij iztrebljen, izzujemo si črevlje in pomagamo plavarjem v tem jim navadnem delu dvigati in rivati, dokler nas voda zopet sama ne nese. — Tudi ta posel bode nam neizkušencem zabaven. Črez eno uro priplavimo po mnogih ovinkih, pazno ogibaje se plitvin in plavi, ki že zvezane čakajo na odplov in drugih, katere plavarji baš vežejo, priplavimo do lepega svetlega križa dvigajočega

se nad visoko strmo skalnato steno na levi strani. Postaviti ga je dal sedanji posestnik Rožemberka v spomin vrlih plavarjev, ki so se pri veliki vodi enkrat tam potopili.

Brž zatem zagledamo zastavo, ki plapolá na visokem stolpu starega gradu. Še en ovinek ali dva in pred seboj imaš mestice Rožemberk na levi in nad njim na pravi strani Veltave na vrhu poluotoka po dolgem raztegnenega, dva prekrasna grada.

Kak romantičen in dobrodejen pogled! Starodavni grad, z očrnelim zidovjem, samosvestno stoječ na skalnati višini, spominja na resne in burne čase češke zgodovine. Malo višje na širšem bregu pa lep okusen novejši grad; med njima, nad obema visoko v zrak moleč še stari tako imenovani jakobinski stolp, bivši podzemeljski zátvor v bojnih časih in navzgor opazovalnica kažoča prihod sovražnikov od daleč. — Visoko tu nad zemljo je krasen razgled po Veltavi, vijajoči se v stoterih ovinkih pod znožjem, in dalje po visokih bregovih in prek njih blizo do zlate Prage.

Najprvo selo iz juga prišedših Rožemberkov bilo je tri ure nad Višebrodom na gori sv. Toma,

kjer še zdaj nahajamo razvaline nekdanjega gradu Vitkovskega. Visoka gora je znamenita zaradi iznenadečega daljevida, katerega je tudi zadnjič omenjeni prirodo pisec Stifter v svoji pesmi „Hochwald“ popeval rekoč, da krasota in blesk širokega razgleda oči obtemnuje gledalcu. Zemljepisca pa bode zanimalo izvedeti, da ta gora loči vodovje odločeno južnemu, od vodovja tekajočega v severno morje.

Pozneje je bil glavni grad poleg omenjenega starodavnega stolpa, sezidan od Voka Rožemberškega med l. 1241—46. Vok je bil najznamenitejši ud te rodovine, bil je velevažen pomočnik Otokarju II., češki deželni maršal, pozneje štajerski deželni glavar dve leti, ter je umrl v Gradei leta 1262.

V husitskih bojih je bil grad razdejan; ostal je samo še stoječi stolp. Iz razvalin je nastal novi, zdaj zaradi modernejšega novega „stari grad“ imenovan, ki se dviguje na poluotočnem hrbtu nad mesticem, silnim nerazdrtljivim zidovjem kažoč nekdanjo nepremagljivo silo svojih stavnikov.

Isto tako zanimiv kakor velikansk od zunaj,

reč že trikrat poslalo laški dopis, v katerem zahteva, naj se statistika zadnjih dveh let predloži, pa vselej je čitalnica naslanja se na §. 19 držav. osn. postav dopis nazaj vrnila, kar je mestno starešinstvo hujše spekle ko kopriva pod nosom. Zadnji dopis mestnega starešinstva pravi, da je jezik v Trstu in okolici laški. Mestni očetje so pač v svoji zaljubljenosti v Italijo toliko oslepele, da mislijo, da je Trst v Kalabriji. Pa okoličanje bodo italijanizirali v magistratu tržaškem pokazali do dobra, da okolo Trsta žive Slovenci, ki si hočejo ohraniti svojo narodnost. V ponosni zavesti svojih pravic okolica vse laške dopise zavrača in kakor dela vsa slovenska okolica tržaška, tako mora delati posebno tudi vsaka čitalnica in tako dela tudi čitalnica Rojanska. Tri dopise spisane v italijanskem jeziku je že poslala nazaj. Zato je četrtočrtokrat mestno starešinstvo poslalo beriča nad čitalnico, ki si je najel dva fakina za priči in z grozovitimi žebli odlok mestne oblasti na čitalnična vrata pribil. Toda čitalnica se zato ne zmeni. Leta 1868 je okoličan gospod Primožič tudi bil v takem položju, kot zdaj Rojanska čitalnica. Tudi njemu je mestna oblast dala na vrata pribiti odlok v laškem jeziku, katerega možak večkrat sprejeti nij hotel, ker se je držal svoje pravice. To da g. Primožič je šel k županu in rekel, da bode tožil, ako se mu ne da njegova pravica. Tožbe pa se je župan zbal in jenjal. Tudi Rojanska čitalnica ne bode pustila teptati si svojih pravic od lahonske mestne oblasti. Ako sodnija v Trstu na slovenske dopise slovenske odloke daje, zakaj bi ne storila istega mestna oblast? — Sicer pa sem slišal nekega uradnika reči, da bode Rojanska čitalnica razpuščena, o čemer pa se sme s pravico dvomiti. Ako bi se pa tudi lahoni predrznili, kaj takega storiti, vedeli bi si okoličanje na višjem mestu dobiti priznanje svojih pravic. Malo nas je sicer, ali zložni smo in možati!

Profesor Coglevina je nedavno v Osservatorio pisal, da je ves tržaški magistrat republikančen. To je uzročilo strašno razsrdčenost med tukajšnjimi lahoni, katere pač resnica v oči peče.

Iz Zagreba. 12. maja. [Izv. dop.] Naše politično stanje nij več normalno stanje, to je revolucija! Vlada sama je stopila iz pota postavnosti, na pot sile in samovolje, tedaj na pot nepostavnosti, na pot revolucije. Na Markovem trgu, in nikjer drugje je ognjišče naše prekucije. Od todi vreajo iskre razpihanih in razžarjenih strastij na vse strani. Nij čudo tedaj, če se celi naš narod naredbam prihajajočim iz banskega dvora čem dalje bolj ustavlja. Naša deželna vlada nij več to, kar se pod pojmom vlade v rednej, v pravnej, v ustavnej državi razumeva. Celi narod stoji našej denašnji vladi sovražno nasproti, braneč se vrvi, katero mu hoče okolo vrata zaviti. Nerazumljivo je,

zakaj se pri naših denašnjih političnih homatijah Vakanovič še zmerom ni izpodil iz banskega dvora. Ali se zna biti na to čaka, da ga bi narod sam iz njega izpodil? Če se to hoče, narod je dosta razdražen! — Kakšen bo izid sedanje naše krize? Ali se bo razburjenost res tako daleč gonila, da bomo nazadnje drug drugega streljali, kakor je on dan „Obzor“ prorokoval? — Vrag vzemi tako ustavnost, kakoršna je pri nas. Bachovega absolutizma spominjamo se denes kakor Izraelčani egiptovskih loncev polnih mesa v puščavi. Res je, svobode pod Bachom nijmo imeli, bil je pa vsaj red, bila je pravica, in bilo je poštenje. Denes pa, ne samo, da reda nij, da pravice nij, da poštenja nij, ampak tudi svobode nij. Pod absolutizmom vladali so moralčno neoporočni ljudje, denes pa sede na naših kurijaličnih sedežih javni ničevci. Daleč smo prišli zares!

Volilno gibanje prihaja od dne do dne divjeje. Vsako noč je kje kak pretep, kaka pijančevska orgija. Vlada je vsa kakor na škripeh. Zadnji čas je zlasti na naše narodne duhovne svoje pušice namerila. V enem tednu prignali so žandarmi in četniki pet duhovnov v našo županijsko vožo. Volilni dnevi še zmerom nijso proglašeni. Samo za Karlovec se ve, da bo imel volitev 23. t. m. Volitev vseh treh narodnjaških kandidatov v Zagrebu je zagotovljena, zato so vladni „korteži“ Zagreb že kot izgubljen opustili, ter svoje delovanje bolj na deželne volilce obrnili. Kljub vsem vladnim nepostavnostim, pritiskanjem, strahovanjem in nasilstvom še zmerom nijmo upanja na narodnjaško saborsko večino izgubili.

Ogerskej vladi podkadilo se je strašno pod nos, da nij prišla nobena deputacija iz srbske kneževine po Banatu potojočega pozdravljat kralja! Čemu nek! saj ste ogerska in naša vlada Srbijo dolžile, da pri nas proti zvezi z ogersko krono in dinastijo ruje in podpihuje. Samo licemerec bi mogel na take pretveze prijazno lice kazati, junačina Srbin pa ne. Mesto poklanjajoče deputacije poslal je srbski regent Ristič noto ogerskej vladi, v kateri svojo osupanost izreka, kako je mogel Vakanovič njo ovaditi, da nam je ona 27.000 gl. za volilno agitacijo poslala. Javaljne bo isto tudi ruski poslanik storil. Na te note izzanjskih držav Vakanovič pač nij pomislil pisaje svoje famozne promemorije, „diplomat“ Vakanovič!

Politični razgled.

„Državni zbor“ je imel 10. t. m. sejo, ki je bila pa brez vse zanimljivosti. — Denes vtorek je zopet seja.

Cesar se je iz svojega potovanja po dolnjem Ogerskem vrnil v Pešto nazaj.

Magjarske vladne novine se zadnji čas jako srde in ščujejo na Srbijo, češ, da goji jugo-

slovska sanjarstva. Hudo jim je, da vzhodni Slovani nijso pri volji po magjarski piščalki plešati, za to žugajo.

Poljski list „Czas“, kakor znano, eden najzmernejših organov, nasvetuje naj Poljaki v državnem zboru svojo resolucijo kot nasvet nazaj vzemo. To bi pomenilo toliko, kakor: Mi Poljaki smo se prepričali, da od vas nemških centralistov nij ničesa doseči.

Iz Pariza se poroča, da je prišla k Gambetti deputacija iz Elsasa ter mu prinesla simboličen prezent in zaupnico. Gambetta je deputaciji rekel, naj prebivalstvo v Elzasu in Lotaringiji Francoski zvesto ostane, a za zdaj potrpi. „Kadar bode Francoska zopet okrepčala se, ne bode več veljalo barbarično načelo, da sila več velja nego pravica“.

Uporna Španjskem vendar nij tako zatrt, kakor so oficijelni telegrami poročali. V več provincijah so Karlisti močnejši kot vlada.

Na Turškem utegnejo nastati celo med Turki samimi veliki razpori, ki bodo tej gnjili državi še prej konec storili. Zdanji sultan hoče svojega najstarejšega sina za prestolnega naslednika imeti. Ker turški zakon (koran) zahteva, da mora naslednik biti vselej najstarejši „na prestolu“ rojeni princ biti, namera sultanova nij postavna, ker nij bil še na prestolu, ko je svojega starejšega sina dobil. Vsled tega bodo pravoverni mohamedani proti sultanu, in je celo mogoča domača vojna.

Razne stvari.

* († Valentin Mandele.) Iz Karlovca nam javlja telegram žalostno novico, da je 12. t. m. ob 7 uri zvečer umrl Valentin Mandele, tamošnji gimnazijalni profesor, in vsakemu izobraženemu Slovcu znani slovenski pisatelj. Med boljše proizvode slovenske novelistike spada njegova izvirna povest „Jela“, tiskana v prvem zvezku Janežičevega Glasnika. V novejšem času je izdelal Mendele več dobrih slovenskih prevodov francoskih veselih iger, za slovensko gledališče. V njegovi zapuščini mora biti še več literarnih del, med drugimi z neobično vestnostjo izdelovan slovenski prevod enega največjih dramatičnih umotvorov: Göttejevega Fausta, na katerem je Mandele dolgo let pilil. Pričakovalo je naše slovensko slovstvo še mnogo od tega mnogonadarjenega rodoljuba, — a zgodnja smrt nam je tudi njega pokosila! Bodi mu zemlja lahka, in Slovenstvo naj ga ohrani v vrednem, hvaležnem spominu!

* (Iz Ptujja) smo izvedeli, da je tamošnji c. k. politični oblasti prišlo od višje instance slavne nemške cislajtanske vlade pokaranje, zakaj nij zabranila g. B. Rajču govoriti slov. dijakom 2. maja na majnikovem praznovanju. Gosp. B. R. je priporočal mladim tem Slovcem, naj ljubijo

je grad od znotraj zarad dragocenih zbirk iz preteklosti sedanjih posestnikov.

Po pomrlih Rožemberskih vitezi bil je grad v tridesetletni vojski v posestvu cesarskih nasprotnikov. A tedanji generalissimus — Karel Bonaventura Longueval grof Bouquoy, Pikardec po rodu, poveljnik cesarskih trum, je bil večjidel Češkega cesarju zopet priboril ter se, pri za Čehe sicer toliko nesrečni bitvi na „Beli Gori“ tako obnašal, da mu je Ferdinand II. podaril gradove: Novehrady, Rožemberk in Libjevice z velikanskim posestvom vred. Padel je eno leto pozneje na Ogerskem v boji proti Betlenu Gaboru.*) Konja so mu bili izpod sedla ustrelili in predno se je mogel eteti, izpihnila mu je sulica življenje, štirinajstkrat že prebodemu. Od tega velikaša je ostalo do sedanjega veka od bogatih potomcev toliko važnih dragocenosti, da je sedanji grof odločil celo prvo nadstropje omenjenega gradu shrambi spomenskih zapuščin. Razdelivši vse lepo po različnih dobah, pomnožil in obogatil je drago zbirko z mnogimi po-

dobami, vazami, orodjem in drugimi vrednostmi, katere je na svojem daljnem potovanju za veliko denarja nakupil ter se svojim umetnostnim okusom stvaril galerijo v slavo sebi in svojim prednikom, katera se pogosto obiskuje in zasluži, da si jo vsak pogleda, ki pride v ta kraj.

Najlepša je galerija križarskih vitezov. Njihove podobe, naravne velikosti, daje kopirati po znani galeriji v Versailles-u in delo je res mojstersko.

Kakih dvesto korakov višje od tega gradu stoji že deset ali petnajst let, lepo moderno zidan drugi gradič, odločen poletnemu stanovanju. Okrog in okrog je obdan lepo grupiranimi senčnatimi lipami in lepimi vrti, v katerih nahajaš rastline vse vrste, domače in inostranske; na vse kraje pa prijeten razgled, pod nogami razprostrto lepo mestice, in breg, kateri od treh strani obteka Veltava, katere prijetno šumljanje posebno v poletnih večerih tako radostno poslušaj, vesel okrepčevalnega hladu, ki ti nasproti veje iz Veltavinega ostružja. A veslajmo dalje po vijajoči se Veltavi proti vojvodstvu Krumlovskemu. Med tem vam lahko pripovedam, da je pod starim gradom več

podzemeljskih hodov in skrivnih kotov, a posebno da je pre nekde venem hodniku skritih vseh 12 apostolov, zlatih iz samega srebra. Gledal sem in iskal in trkal po zidovji tu in tam in praskal po tleh, pa se mi žalibog nikjer nij odprlo.

Tudi ponoči sem hodil po gradu in okolo grada, da bi se morda v mene mladega sameca hotela zagledati „bela žena“, o kateri se pripoveduje, da hodi v noči po celem gradu, iskaje odrešenja. Jaz bi jo bil rad rešil in večkrat se me polasté take ženskorešilne misli, celo kuto sem pre bil nekdaš slekel zarad žensk, a „bele žene“ še dozda vendar nijsem videl.

Okolo Rožemberka so še pred nekaterimi leti bisere ribili po Veltavi, in še dandenes se nahaja večkrat kak lep belookrogli biser, ki ga izvedenci prav visoko taksirajo. Poprej so bili pogosto nasejani po strugi tiho tekoče Veltave, a vedno množee se plavarenje drv in lesa jim škoduje, ker biserne ostrige trebajo jako tihe in mirne vode.

V poldrugi uri priveslamo mimo na obeh straneh razprostrtega bregovja, obraščenega lepim lesom, mimo dveh vasic in na pravem obrežju ležeče cerkvice Otave v mesto in vojvodstvo Krumlov. (Dalje prihodnjič).

*) Omenim še, da se je takrat na straži grofa Bouquoy bojeval znani filozof René Descartes in se jako hrabro držal. Pis.

milo svojo domovino. Da je slovensko domovino ljubiti že greh, — tako daleč smo srečno!!

* (Jenkov spominek.) Iz Gorice se nam piše 12. t. m. „Zadnje „Novice“ so prinesle veselo in gotovo vse slovenstvo zanimajočo vest, da še to jesen postavijo v Kranji pokopanemu neumrljivemu slovenskemu pesniku Simonu Jenku nadgrobni spomenik. Kakor nas je ta novica presrečno razveselila, tako nas je osupnila ob enem opazka gotovo dobro podučena g. dopisnika, da „spomenik bode v velikosti in obliki popolnoma Preširnovemu enak“. Preširen je, kar bode vsakemu znano, v Kranji pokopan. Zategadelj moram misel, dvema na enem ter istem malem mirovdvoru počivajočima slov. pesnikoma v velikosti in obliki enaka spomenika staviti, jako nesrečno misel imenovati. To kriči zoper vso navado, zoper ves zdrav okus, zoper vsa umetniška pravila, zoper vse krasoslovje! Gospodov, ki imajo to stvar v rokah, nečem spominjati obrabljene, vsakdanjega pregovora: variatio delectat, akopram je sprememba in razlika eden glavnih faktorjev vsake in vse lepote; nego uljudno je prosim, da naj pomislijo, kako malo možev imamo mi Slovenci, ki so vredni javnih, narodnih spomenikov in kako malokdaj še te slovenski narod z vrednimi spomeniki slavi. Ali bi ne bilo tedaj nepraktično, najslabši okus kaže početje, ako bi še tej mali kopici narodnih spomenikov natakali eno ter isto — uniformo? — Oko bi moralo zaboleti vsakega le površno estetično izobraženega človeka, nikar pa še umetnika, ko bi na kranjski mirovdvor stopivši na en pogled zapazil sredi pokopališča Preširnov in le nekaj korakov dalje za kapelo, Preširnovemu popolnoma enak Jenkov spomenik. Pomisli naj dalje sl. odbor, kako slabo skrbimo Slovenci za upodobljajočo umetnost in da bi morali torej vsaj takrat, kadar zanje kaj storimo, ustvariti kaj v resnici izvrstnega, lepega, naše oko veselečega, naše srce povzdigajočega in naš estetični okus izobražujočega. Ubogemu Jenku se, mislim, že s tem godi dosto krivice, da ga nesrečni literarni historiki, odrekajo mu lastno poetiško svojstvo, porivajo mej „Preširnoviče“, pokazimo vsaj z njegovim spomenikom, da nij bil samo eden največjih sinov slovenske domovine, nego tudi velik samostalen poetiški genij! Nadejam se, da bode sl. odbor za Jenkov spomenik te moje besede tem rajše in gotovejše uvaževal, ker ne razodevajo misel samega človeka, nego ker tako mislijo o tej zadevi skoro vsi tukajšnji Slovenci, s katerimi sem o njej govoril in kateri se zanjo interesujejo. Napis pa, katerega je odbor izbral za Jenkov spomenik, se nam zdi tako pripraven, da bi se med Jenkovimi pesnimi težko lepši našel.“

* (Kranjska deželna komisija za dunajsko svetovno razstavo) je glede slabega gmotnega stanja kranjske dežele prosila glavnega ravnatelja razstave za denarno podporo; ker jej je pa isti odgovoril, da na njeno prošnjo ne more nikakoršnega ozira jemati, sklenilo se je pri poslednji seji dne 9. t. m., da se ustanovi posebna denarna zaloga in se je iz tega namena volil finančen odsek, katerega udje so: A. Auerperg, župan Dežman in tajnik kupčijske zbornice J. Murnik. Takoj na to se je sprejel predlog novovoljenega finančnega odseka poprositi vse večje obrtnike in kmetovalce za denarne doneske. — Kranjska kmetijska družba je tudi poslala izjavo, da napravi nekatere zbirke razstave za voljo cesar jej je komisija izrekla svojo zahvalo.

* (Nesreča na železnici.) Iz Ljubljane se nam piše 10. t. m.: Včeraj, ko je imel ravno priti dunajski brzovlak, igrali so trije otroci na železni cesti blizu kolodvora. Ko sta starejša dva videla vlak prihajati, zbežala sta a pustila svojo mlajšo sestro, katero je vsled tega železnični stroj na drobne kosce raztrgal. Vlak se je takoj na to ustavil in pobrani udje nesrečnega otroka so se izročili ondotnemu stražniku, ker sta brat in sestra zbežala in jih nij bilo mogoče nazaj

priklicati. Nesreče je kriv največ železnični stražnik, kateri nij, da si je bil blizu, otrok o pravem času posvaril, naj se umaknejo.

* (Pravila slovenskega pisateljskega društva) so že po odboru izročena vladi in je upati, da se kmalu potrdi.

* (Pravila „glasbene matice“,) katera se bode po neutrudljivem prizadevanji gg. Valente in Drenika v Ljubljani ustanovila, so, kakor se nam od tam poroča, že gotova in se bodo v kratkem vladi v potrjenje predložila. Za predsednika matice je namenjen g. A. Nedved. — V kratkem bomo morda o tem za Slovence važnem društvu več izpregovorili.

* (Birokracija v cvetu.) Kakor se nam iz Ljubljane poroča, ministerstvo notranjih zadev nij potrdilo pravil hranilnice v Kranji, samo zaradi tega, ker v paragrafu, ki določuje „javna razglasila“ hranilnice in reče, da se vse naznani po uradnem listu in po „Novicah“, nij med besedo „uradni list“ in „Novice“ ločilnega znamenja večje ali kome („“) Ko bi pač vladni možje rajši na važnejše stvari obračali svojo pozornost, namestu da na lapalijah urijo svoje očale.

* (Čitalnica v Kranji) napravi s pomočjo ljubljanskih učiteljskih pripravnikov v podporo stradajočim Dolenjem in Notranjem binkoštno nedeljo „besedo“. Program je tale: 1) Zvezda, poje zbor. 2) Govor, govori g. A. Perc. 3) Moja rožica, čvetospev. 4) Želje, samospev za bariton, poje g. J. Žerovnik. 5) Zvezda, zbor s samospevom za bariton, poje g. J. Medić. 6) Deklamacija, deklamuje g. B. Hočevvar. 7) Komičen tercet. 8) Pred durmi, Darilo, samospev za tenor, poje gosp. A. Razingar. 9) Slovo, poje zbor. 10) Pravda, vesela igra v enem dejanji. Napeve je zložil g. A. Nedved. — Samospeve spremlja iz posebne prijaznosti gospodičina K. Jugovičeva Vstopnina k besedi je 40 sold., večji doneski se hvaležno sprejemajo. — Začetek ob 8. uri zvečer.

* (Znani narodnjak gospod Val. Krisper) je odprl pri Selu v tuhinjski dolini svoje rudnike, za katere je navlašč iz Příbrame dobil izkušenega dirigenta. Po ugodni legi zemeljskih vrstev, nadejati se je obilno žveplenega hrešča (Schwefelkies) in bode gosp. Val. Krisper, ako se to upanje izpolni, sezidal v Zverinjaku poleg Ljubljane velikansko fabriko.

* (Umrl) je v petek zvečer v Mariboru gostilničar in trgovec z vinom g. Janez Rapoc. Narodna slovenska stranka v Mariboru in posebno v okolici izgubi z ranjnim zanesljivim, delavnim in med kmeti vplivnim udom in volilec. — Pogreb je bil eden največjih, kar smo jih v Mariboru videli, ker so bili prišli v obilnem številu slovenski okoličani na sprovod.

* (Pogorelo) je 8. t. m. ob 10 zjutraj — kakor se nam iz Krškega piše — 13 hiš v vasi Studenec, v krškem okraju. Ogenj je prišel po nepredvidnosti ljudi, kateri so blizu hiš, slamo kritih, kamen lomili in streljali. Strel iz kamnja je zanesel nekoliko zažigalne špage v slamnato streho in jo unel. Ker so bili izmed 13 samo trije gospodarji zavarovani, zadene jih 10 strašna nesreča. Zatorej gospodarji zavarujte svoja pobištva!

* (Srbsko literarno društvo.) Sourednik „Zastave“ Stevan Popović nasvetuje v svojem listu, naj srbski pisatelji osnujejo pisateljsko društvo, katero bode imelo namen spisovati popularne knjige za maso naroda in jih po najnižji ceni širiti v narod. Izdajale bi se te knjige v zbirki „srbska narodna biblioteka“. Društvo bi imelo dva sedeža, enega v Novem Sadu in drugega v Belgradu.

* (Nepotreben dar.) Znani krški nemškutar in novomeški protinarodni propali kandidat M. Hočevvar daroval je v Ljubljani požarne straži 150 glđ. Zdi se nam, da bi bil omenjeni gospod veliko bolje storil, ako bi bil omenjeno svoto razdelil med krške uboge, kajti ljubljanski požarni stražniki jih tako ne potrebujejo, ker dajejo premnogo denarja Ehrfeldu „hraniti“.

* (Peter pl. Radič) znani kranjski zgodovinar je izdal knjižico „Bad Veldes in Oberkrain“, ki je izšla pri Blazniku, in katera priporoča bleško kopel.

* (Don Karlos — Ljubljane.) Povedano je bilo pred dvema leti v tem listu, da je Don Karlos, kateri je (ne iz svobodoljubja ali iz ljubezni do naroda temu iz gospodovanja in prestola-poželjivosti (ravno v tem času zopet vrgel baklo krvavega upora in domače vojske v Španjsko deželo — v Ljubljani rojen, kot sin Janeza Karla Bourbona in Marije Beatrice d' Austria-Este 30 marca 1848. Njegova mati se je nekaj časa v Ljubljani mudila. Krstil ga je ranji škof Wolf.

* (V Celovcu) se je leta 1871 rodilo 604 otrok. Nezakonsko rojenih je 432, — zakonsko 172. Med temi je bilo jih 26 mrtvorojenih in sicer 23 nezakonskih in 3 zakonski.

* (Za umetnike.) Ministerstvo za uk in bogočastje razpisuje štipendije za umetnike (stavitelje, podobarje, malarje, pesnike in muzike) do 31. t. m. Prošnjam, ki se naj izroče dotičnim deželnim vladam, mora priložen biti razkaz, kako se je prosilec obraževal in izgledel prosilčevega talenta.

* (Iz pred sodnije.) Iz Celja se piše, da je tam 6. t. m. bila obravnava proti zakonskima Filipu in Neži Rakuž in Andreju Debeljak, kateri so 4. decembra m. l. zlomili v hišo vinčarce Neže Bratovšček, da bijo topli, ker bi bila ona s Filipom Rakužem zakon prelomila. Neža Rakuž je iz ljubosumnosti hotela izprva Neži Bratovšček nos odrezati, v resnici pa jej je v roko nož zasadila, tako da ranjenka 30 dni nij delati mogla. Filip Rakuž in Andrej Debeljak sta Nežo Bratovšček hudo tepla. Obsojen je bil Filip Rakuž na tri mesece, Neža Rakuž na dva meseca ječe. Debeljaka nij bilo pri obravnavi.

* (Umrl pri slovesnem sprejemu cesarja.) Ko se je oni dan cesar iz Temešvara proti Kikindi peljal, so se konji pri kočiji, katera se je pred cesarjevim vozom vozila in v kateri sta veliki župan Ronay in podžupan Prick sedela, ustrašili in kočijo zvrnili. Oba sta se vsled tega močno pobila in Prick je dva dni potem — umrl.

* (Čehi v Ameriki) naseljeni imajo že osem čeških časopisov. Če se to število novin primerja s številom naseljencev, vidi se, da imajo Čehi primerno največ novin, torej ima češki živelj največ veselje do čitanja, do znanosti.

(Česki študentje) na praškem vseučilišču puščajo prednašanja onih profesorjev, ki so štrasburško adresno podpisali — prazna. Tako je 10. t. m. profesor Jonak v slušalnici našel o svojem vstopu iz „Pokroka“ izrezano poročilo, ki pravi, da je on pomagat k odposlanju glasovite adrese. Precej je izrekel, da se hoče „pred kompetentnim sodiščem opravičiti“, pa to nij nič pomagalo; skoro vsi njegovi slušatelji so po tej izjavi gospoda Jonaka sobano zapustili. In ko je pozneje isti profesor prišel v drugo sobano predavat finančno znanost, je našel samo 4 nemške študente, ki so bili pripravljeni, ga poslušati.

(Protest.) „V imenu samodoločbe narodov, v imenu človečnosti, v imenu lastnega domoljubja, v imenu zgodovinske resnice, vsled katere Češka nij nikdar bila nemškodržavna zemlja“ — razglašala blizu 200 doktorjev vseh fakultet praške univerze protest proti udeležbi rektorja Höflerja pri otvorenju štrasburške univerze in proti adresi, katero je Höfler v Štrasburg poslal.

(Papež Pius IX.) je včeraj dopolnil 80. leto svoje starosti.

* (V Ameriki) se pripravljajo voliti predsednika, glavarja republikanske države. En del republikanske stranke, posebno napihneni Nemci, so postavili za kandidata necega Horace Greeley-a, ki je urednik časopisa Njujorske „Tribune“. Ta mož je baje izvrsten časnikar, ali sicer čuden človek, ima vsakovrstne muhe. En čas je bil protivnik ženitve, potem je oženil se, a

postal zaklet sovražnik vina, piva in vseh upijanih njih pijač. Poleg tega neče mesa jesti. Svoje otroke je tako izrejal, da jim je v mladosti skrbno prikrival, da človek volove, teleta, ovce, kolje zato, da jih sne. V svojem obnašanju je naravnost in celo robat, a hoče tudi tak biti. Kot novinar je postal bogat in mnogo vpljiven.

* (Poskušaj samomor.) Na ljubljanskem gradu se je znan hudodelec Dormiž, da bi se odtegnil preiskavam in dolgoletnemu zaporu, v sredo z nožem zabodel. Ranil se je nevarno, vendar pa zdravniki upajo, da se še ozdravi.

Loterijske številke.

V Trstu, 11. maja. 28, 87, 7, 4, 58.
V Lincu, 11. „ 28, 5, 63, 86, 37.

Dunajska borsa 13. maja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	64 gld. 65 kr.
1860 drž. posojilo	102 „ 75 „
Akcije narodne banke	8 „ 32 „
London	113 „ 65 „
Enotni drž. dolg v srebru	71 „ 70 „
Napol.	9 „ 03 „
Kreditne akcije	327 „ 80 „
Srebro	111 „ 25 „
C. k. cekini	5 „ 41 „

Z žalostjo dajemo na znanje, da je gospod

Janez Rapoc,

posestnik in trgovec v Mariboru, v 38. letu svoje starosti 10. t. m. ob 8. uri zvečer, previden s sv. zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb je bil v nedeljo 12. t. m. ob 1/4. popoldne. Truplo rankega se je prepeljalo od rodbinske hiše (št. 31 v Viktringhofski ulici) na Goro pri sv. Petru blizu Maribora, kder je rodbinsko pokopališče.

Ob enem se zahvaljujemo vsem čč. gg., ki so rankega na poslednjem potu spremili.

V Mariboru, 13. maja 1872.

(99—1)

Rapočeva rodbina.

Prememba v stanovanju

krojaške asocijacije v Ljubljani.

Koncem podpisani si dovoljuje, p. t. občinstvu, kakor tudi svojim čestitim prejemnikom s tem naznaniti, da se od 10. maja naprej poslovnic krojaške asocijacije v

dr. Pongratz-ovi hiši

na dvornem trgu

nahaja, kamor prosimo za vsa prijazna naročila.

Z zagotovilo vedne najsolidnejše in najcenejše postrežbe se podpisuje

visokega spoštovanja polno

Predstojnik krojaške asocijacije:

Franc Sark.

(98—1)

Popolna zbirka mineralij

(Mineraliensammlung)

katera bi bila dobra za gimnazije, realne šole ali učiteljska izobraževališča, ali za druge mineralijske kabinete in zbirke, je na prodaj. Kdor jo želi kupiti, izve addresso prodajalca pri administraciji „Slov. Naroda.“

(94—2)

Št. 2039 in 2953.

(87—3)

Oznanilo.

Na deželni realni spodnji gimnaziji v Ptuiju se imajo z začetkom šolskega leta 1872/3

a) dve učiteljski službi za klasično filologijo, in

b) ena učiteljska služba za naravoslovje — vse

triz nemškimi učnim jezikom — namestiti.

Prosilci za eno imenovanih služeb, s katerimi je letna plača v znesku 800 gld. in po v lastnosti rednega učitelja dovršenih petih letih doklada v znesku 200 gld. združena, naj svoje prošnje s potrebnimi prilogi, med katerimi mora biti dokaz, da je prosilec zmožen v celi gimnaziji podučevati, do 15. junija 1872 pri štajerskem deželnem odboru izroče.

Zmožnost za učenje francoskega ali slovenskega jezika je zaželeno.

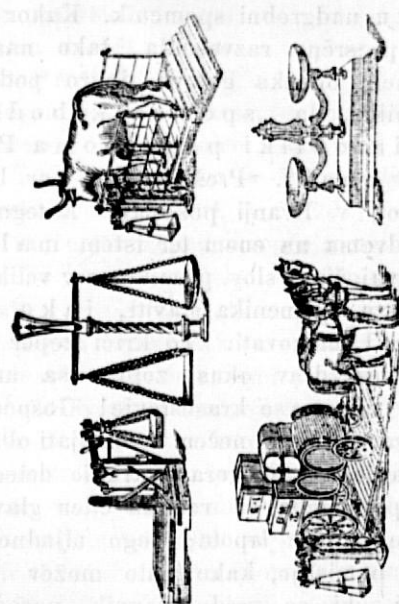
Gradec, 20. aprila 1872.

Od štajerskega deželnega odbora.

Dva kupčijska učenca

najdeta v specerijski stacuni precej prostor, in sicer eden na Ptujem, eden pa v Celji. Potrebno je znanje slovenskega jezika. Poprašati se ima pri gosp. Jurca, trgoecu na Ptujem.

(95—1)

Dalje vse sorte druge vage in uteži.

Naročilom proti pošiljanju denarja ali na pošto poduzetje ustrezne precej:

(11—100)

L. Buganyi & Comp., fabrikanti vag in utegov. Dunaj, mesto, Singerstrasse Nr. 10.

Kovane uradno preiskavane decimalne vage četiroglate oblike:		Nositeljna moč:		Cena, gld.:	
1	2	3	5	10	15 cent.
18	21	25	35	45	55.
Nositeljna moč:		20	25	30	40 50 cent.
Cena, gld.:		70	80	90	100 110.
Balancirne vage:		Nositeljna moč:		Cena, gld.:	
1	2	4	10	20	30 fnt.
5	6	7.50	12	15	18.
Nositeljna moč:		40	50	60	70 80 fnt.
Cena, gld.:		20	22	25	27.50 30.
Vage za širino z železnim obročjem in uteži (gevihti):		Nositeljna moč:		Cena, gld.:	
15	20	25	30	40	50 cent.
Cena, gld.:		150	170	200	230 300 350.
Mostne vage:		Nositeljna moč:		Cena, gld.:	
50	60	70	80	100	cent.
Cena, gld.:		350	400	450	500 500.
Nositeljna moč:		120	150	200	300 cent.
Cena, gld.:		600	650	750	900.

Menjavnica

dunajske komisijonske banke

Kohlmarkt 4,

(56—21)

emitira

potegovalne liste

na pozneje zaznamovane vrste srečk in se smejo te sestave že za to k najbolj koristnim šteti, ker je vsakemu lastniku takega potegovalnega lista mogoče vse glavne in stranske dobitke samemu napraviti in razen tega obresten znesek

30 frankov v zlatu in 10 gld. v bankovcih užiti.

Vrsta A. (Na leto 16 vzdigatev.)

Mesečne rate a gld. 10 — Po plačanju zadnje rate dobi vsak deležnik sledeče 4 srečke:

1 5perc. 1860letno drž. srečko za gld. 100.

Glavni dobiček gld. 300.000 s predkupno premijo a. v. gld. 400.

1 3perc. ces. turško drž. srečko za 400 frankov.

Glavni dobiček 600.000, 300.000 frankov efektivno zlato.

1 vojvod. Brunšviško srečko za 20 tolarjev.

Glavni dobiček 80.000 tolarjev brez vsake odštete.

1 Insbruško (tirolsko) srečko. Glavni dobiček gld. 30.000.

Vrsta B. (Na leto 13 vzdigatev.)

Mesečne rate a gld. 6. — Po plačanju zadnje rate dobi vsak deležnik sledeče 3 srečke:

1 3perc. ces. turško drž. srečko za 400 frankov.

Glavni dobiček 600.000, 300.000 frankov efektivno zlato.

1 vojvod. Brunšviško srečko za 20 tolarjev.

Glavni dobiček 80.000 tolarjev brez vsake odštete.

1 Sachsen-Meiningensko srečko. Glavni dobiček 45.000, 15.000 južnonemške velj.

Zunanja naročila se promptno in tudi za povzetek store. — Vzdigatveni listi se po vsaki vzdigatvi franko — gratis razpošiljajo.

Izdatelj in odgovorni urednik Martin Jelovšek.

Prostovoljna dražba 1500 veder vina.

V ponedeljek 3. junija t. l. dopoldne ob 10. uri bode na Stari Gori pri Št. Ilju v mariborskem okraji, pol ure od železniške postaje „Egydi-Tunnel“ (na južni železnici), čez 1500 veder 1867, 1868, 1869, 1870 in 1871nega vina lastnega pridelka gospoda dr. Alojzija Drasch-a, posestnika na Stari Gori, po poti prostovoljne dražbe na prodaj prišlo.

Izvrstna kvaliteta teh vin in ugodni dražbeni pogoji se vsakemu najbolje priporočajo in dohaja s tem kupa željnimi uljudno povabilo, naj se mnogoštevilno udeleže te vinske dražbe.

Občinski urad Št. Iljski tunel (Egydi-Tunnel),

15. maja 1872.

Maks pl. Šušković,

občinski predstojnik.

(100—1)

Avviso agli Italiani.

(84—5)

La Regia Legazione d'Italia in Vienna invita tutti i sudditi di S. M. il Re Vittorio Emanuele II., di qualsiasi sesso, età e condizione, di volersi presentare all' I. R. Autorità Politica del Distretto ove essi risiedono allo scopo d'iscrivere sulle schede del Censo ivi depositate i loro nomi, nonche tutte le altre indicazioni in esse prescritte.

Si avverte inoltre che il censimento non ha scopo di leva o di fisco.

Tiskar: F. Skaza in drugi.